

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою
Кафедра автомобільних доріг, геодезії та землеустрою

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему:

Проект землеустрою щодо організації земель сільськогосподарського підприємства на території Піщанської сільської ради Полтавської області

Розробила: **Шпирна Алла Миколаївна**
студентка гр. 301-пБЗ
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Керівник: **Ткаченко І.В.**
к.т.н., доцент кафедри автомобільних доріг,
геодезії та землеустрою

Рецензент: **Більчук О.Є.**
сертифікований інженер-землевпорядник

Полтава, 2024

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою
Кафедра автомобільних доріг, геодезії та землеустрою

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
до кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему:

Проект землеустрою щодо організації земель сільськогосподарського підприємства на території Піщанської сільської ради Полтавської області"

Розробила: **Шпирна Алла Миколаївна**
студентка гр. 301-пБЗ
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Консультанти:

із земельно-правових питань _____ д.е.н., проф. Шарий Г.І.

із землеустрою _____ ст.в., Міщенко Р.А

із охорони навколишнього середовища _____ к.т.н., доц. Щепак В.В.

Нормоконтроль _____ к.т.н., доц. Щепак В.В.

Допустити до захисту
завідувач кафедри _____ д.е.н., проф. Шарий Г.І.

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	4
Розділ 1. Нормативно-правове та методичне забезпечення раціонального використання та охорони земель.....	5
1.1. Законодавче забезпечення у галузі раціонального використання та охорони земель.....	5
1.2. Методичні основи раціонального використання та охорони земель.....	9
1.3. Напрямки землеустрою на сучасному етапі розвитку земельних відносин	12
Розділ 2. Природно-економічна характеристика та стан використання земель на території Піщанської ОТГ Полтавської області.....	15
2.1. Природно-економічна характеристика Піщанської об'єднаної громади Кременчуцького району Полтавської області.....	15
2.2. Зміни у структурі земельних угідь за результатами земельної реформи.....	25
2.3. Формування сільськогосподарських підприємств ринкового спрямування	26
Розділ 3. Проектні рішення щодо організації території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Полтавської області.....	28
3.1. Організація території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Полтавської області.....	28
3.2. Упорядкування сільськогосподарських угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Полтавської області.....	37
3.3. Екологічне обґрунтування використання земель.....	43
Висновки	48
Список використаної літератури	51

					БКР 301-пБЗ 9479374			
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		Стадія	Арк.	Аркушів
Розроб.		Шпирна А.М.					4	55
Керівник		Ткаченко І.В.				Національний університет імені Юрія Кондратюка, Кафедра. АДГЗ		
Н. Контр.		Щепак В.В.						
Затверд.		Шарий Г.І.						

ВСТУП

В умовах глибоких соціально – економічних перетворень, які проводяться в нашій країні, одно із головних місць займає питання про землю. Правильне і науково обгрунтоване його рішення дозволить створити нові земельні відносини, які будуть стимулювати виробничі сили і дадуть сильний поштовх розвитку економіки, будуть сприяти підвищенню ефективності виробництва і охороні навколишнього середовища.

При розробці проекту організації території Піщанської ОТГ Полтавської області була вивчена спеціальна література, а також використані матеріали спеціальних обстежень (грунтових, геоботанічних, землевпорядних), дані про природно-кліматичні умови, матеріали оцінки земель та інші документи.

Метою бакалаврської роботи є організація раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища та приведення організації території і виробництва у відповідність до нормативних документів.

Завдання роботи:

- обгрунтувати теоретичні та методичні засади організації раціонального землекористування сільськогосподарських підприємств;
- проаналізувати загальний стан земельних ресурсів та систему управління ними;
- запропонувати проектні рішення щодо еколого-економічного обгрунтування сівозмін та впорядкування угідь;

Об'єктом роботи є територія Піщанської ОТГ Полтавської області.

Розроблена бакалаврська кваліфікаційна робота складається з текстової частини, що містить: вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури та презентації.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						4
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

РОЗДІЛ 1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

1.1 Законодавче забезпечення у галузі раціонального використання та охорони земель

Конституція України є нашою першочерговою правовою основою раціонального використання і охорони земель. У головному документі держави зазначається, що земля найцінніше національне багатство і перебуває під охороною держави, що нажаль не завжди виконується. Право власності на землю набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою відповідно до статей 14, 41 Конституції України, це право гарантується державою.

Конституція України передбачає принципи охорони і має три форми права власності на землю: приватну, державну, комунальну.

Кожний громадянин, відповідно до Конституції України має право на землю, але не має права заподіяти шкоду землі. Крім цього, Конституція визначає правові норми регулювання відносин власності на землю: всі суб'єкти права власності на землю є рівними перед законом відповідно статті 14; закріплює основні принципи використання землі громадянами, юридичними особами відповідно статтям 13, 41; визначає основні засади державного регулювання відносин власності на землю, користування земельними ділянками, охорони земель відповідно до статей 13, 14, 92.

Земельний кодекс України є одним з основних законодавчих актів України. У Земельному кодексі сформульовані завдання та принципи земельного законодавства, визначаються відносини між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами в сфері земельних відносин.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						5
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Закон України від 22.05.2003 року № 858-ІУ "Про землеустрій" розроблено згідно з вимогами пункту 4 розділу ІХ Прикінцевих положень Земельного кодексу України [4]. Основна мета Закону – забезпечення раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів. Завдання Закону – визначення і врегулювання правових, екологічних, соціальних і організаційних засад при здійсненні землевпорядної діяльності, спрямування його на забезпечення раціонального, економічно збалансованого використання земель, створення сприятливого, екологічно безпечного довкілля і поліпшення ландшафтів.

Закон України від 05.06.2003 року № 899-ІУ «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» визначені організаційні і правові засади виділення власникам земельних часток із земель, що належали колективним сільськогосподарським підприємствам, кооперативам, акціонерним товариствам на праві колективної власності [5, 6].

Відповідно до вказаного Закону була прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2004 року № 122 «Про організацію робіт та методик розподілу земельних ділянок між власниками земельних часток (паїв)», де конкретно визначено заходи щодо виправлення помилок при складанні списків власників сертифікатів, порядку організації та проведення зборів щодо розподілу земельних часток (паїв) та оформлення документів.

Закон України від 19.06.2003 року № 962-ІV «Про охорону землі» і спрямований на регулювання правовідносин у сфері охорони й ефективного та раціонального використання земель, відтворення їхньої родючості й інших корисних властивостей, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву з метою ефективного розв'язання завдань продовольчої та екологічної безпеки життєдіяльності суспільства, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України [7].

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						6
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

У процесі поглиблення земельної реформи, із збільшенням кількості власників землі та землекористувачів намітилася тенденція стрімкого зростання кількості правопорушень у сфері земельних питань.

Закон України від 19.06.2003 року № 973-ІУ «Про фермерське господарство» регулює правові, економічні та соціальні засади створення і діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян галузі сільського господарства [9].

Прийняття нової редакції Закону України від 05.11.2009 року № 1702-VI «Про оренду землі», відповідно до вимог Земельного кодексу України, значно розширило, правову базу закону [10].

Закон забезпечує механізм спрямування коштів від оренди землі, створення фінансової бази діяльності органам місцевого самоврядування. Оренда землі на перехідний період залишатиметься основною формою використання землі господарюючими суб'єктами.

Закон посилює економічний механізм регулювання відносин оренди, і в той же час спрощує, набуття права оренди, розв'язує проблеми нотаріального посвідчення договорів оренди, умови укладання та розірвання договору оренди конкретизує склад об'єкта оренди землі [10].

Закон України від 11.12.2003 року № 1378-IV «Про оцінку земель» [12] є одним із базових у сфері ринкових відносин в Україні. Цей Закон визначає засади проведення оцінки земель, вимоги до відповідної технічної документації, яка розробляється під час проведення оцінки земель, права, обов'язки та відповідальність учасників землеоціночного процесу, роль держави в землеоціночній діяльності [15].

Ще одним кроком на шляху до ринку земель став Закон України від 01.07.2004 року № 1952-ІУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та обмежень» [16]. Цей Закон регулює відносини у сфері державної реєстрації речових прав і нерухоме майно всіх форм власності, їх обмежень та правочинів щодо нерухомості (крім повітряних і морських суден,

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						7
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

суден внутрішнього плавання, космічних об'єктів). У Законі зазначаються права обтяження, які підлягають обов'язковій державній реєстрації.

Закон України «Про підприємництво» створює рівні правові умови для діяльності підприємств незалежно від форми власності [18]. Закон України «Про господарські товариства» [19] визначає: види господарських товариств та порядок їх створення; установчі документи та вимоги до їх змісту; права та обов'язки засновників та учасників товариства; власність на майно товариства; внески засновників та учасників товариства; фонди та прибуток товариства; порядок зміни статутного фонду, облік і звітність товариства; структуру органів управління та порядок припинення діяльності товариства [19].

Можемо констатувати той факт, що існуючих законодавчо-нормативних актів, що регулюють дані проблемні питання замало і потрібно продовжувати їх формування, особливо що стосується питань: охорони земель, в тому числі аграрного землекористування; удосконалення системи державного управління земельними ресурсами; удосконалення економічного механізму регулювання земельних відносин; удосконалення орендних земельних відносин у сільському господарстві, які орендуються інтегрованими структурами; проведення землеустрою та землевпорядкування сільських територій, новостворених сільськогосподарських підприємств відповідно до вимог сталого розвитку та необхідності застосування контурно-меліоративної організації території аграрних підприємств усіх форм власності й господарювання на землі; розробки проектів консолідації земель; урегулювання питань щодо резервування земель для розвитку населених пунктів; створення консалтингових центрів з надання консультативної допомоги землевласникам та землекористувачам щодо раціонального й екологічнобезпечного землекористування.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						8
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

1.2. Методичні основи раціонального використання та охорони земель

Проведення земельної реформи зв'язано не тільки зі значним збільшенням кількості землекористувачів та власників землі, але і з порушенням організації території різних господарств, яка була встановлена під час проведення внутрішньогосподарського землеустрою.

Землеустрій (організація території) сільськогосподарських підприємств зводиться до створення організаційно – територіальних умов для раціонального використання і охорони землі окремих землекористувань та землеволодінь. Об'єктом проектування цього виду землеустрою є територіальна організація виробництва на підприємствах, які ведуть сільськогосподарське виробництво на закріплених за ними землях.

При землеустрої важливо провести устрій кожного сільськогосподарського угіддя та сівозміни з метою більш раціонального та ефективного використання земель.

Всі вище названі питання є складовими частинами землеустрою сільськогосподарських підприємств. При складанні проектів землеустрою сільськогосподарських підприємств розробляються і економічно обґрунтовуються різні варіанти проектних рішень для вибору кращого (кінцевого) із них.

Таку задачу найбільш об'єктивно і кваліфіковано можна вирішити тільки при введенні в проектну практику економіко-математичних методів, що дає в кінці оптимальне (найкраще) рішення поставленої задачі.

Економічна ефективність землеустрою підприємств – один із важливіших розділів проекту. Тут знаходять відображення: об'єми створення нових земель і покращення сільськогосподарських угідь; валове виробництво і розподіл продукції рослинництва і тваринництва; витрати на виробництво продукції; умовний чистий прибуток; рівень рентабельності; термін окупності капітальних вкладень та інше.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						9
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Природоохоронні заходи в проектах землеустрою повинні забезпечувати в рамках конкретного господарства створення умов, які забезпечували б стійкість ґрунтово-біологічної екосистеми і охорону природи.

Формування землеволодінь та землекористувань новоутворених агроформувань має завершуватися розробкою заходів з організації території. При землевпорядкуванні суб'єктів господарювання вирішується сукупність соціально – економічних, правових, організаційно – господарських, екологічних та інших заходів, спрямованих на організацію їх території і виробництва відповідно до інтересів суспільства й вискоєфективного ведення сільського господарства [26].

Раніше зміст проекту землевпорядкування був орієнтований, в основному, на планову, адміністративно – командну систему. Проект був юридичною основою для безумовного виконання планових, часто економічно не обґрунтованих, обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Планування велося від досягнутого рівня. Тому доведений план часто виконувався шляхом розширення посівних площ за рахунок не передбачених проектом землевпорядкування трансформації природних кормових угідь в рілля, додаткових меліорацій тощо. Проект землевпорядкування вважався не якісним, якщо ним не передбачалося збільшення площі ріллі та інших сільськогосподарських угідь, в результаті чого збільшилася площа еродованих земель, посилювався дисбаланс між суспільством і природою. Основне завдання проектування полягало в прив'язці держзамовлення до землі, що не завжди урахувало агроекологічні ресурси, виробничий потенціал господарства та призводило до небажаних економічних та екологічних наслідків. Але, як відомо, від природи як саморегулюючої системи, не можна взяти більше, ніж вона може дати. Приватна власність на землю і майно, кон'єктура ринку потребують найповнішого урахування агроекологічного потенціалу території, який визначає стійке високопродуктивне використання землі і інших факторів виробництва.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						10
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Під час господарювання території сільськогосподарських підприємств поступово пристосовується до технологічних процесів, якими характеризується виробництво на даному етапі.

Розробку проектів організації території новоутворених агроформувань слід виконувати на основі попередньо складеної схеми землеустрою на територію сільської ради, що дозволить максимально ув'язати формування системи землекористувань і землеволодінь на даній території з вирішенням питань створення внутрішніх просторових умов для ефективного використання і охорони земель новоутворених сільськогосподарських підприємств.

Проектну документацію з землевпорядкування новоутворених агроформувань необхідно розроблювати одночасно зі складанням схем поділу земель колишніх колективних сільськогосподарських підприємств, проектів організації території земельних часток (паїв) і формування землекористувань цих підприємств. Це дасть можливість усунути наявні та допущені недоліки при проведенні земельної реформи.

Проектна документація повинна передбачати всебічно обґрунтовану, динамічну, багатоваріантну, гнучку організацію території, що забезпечує виробництво товарної продукції відповідно до бізнес – планів і наявних факторів виробництва.

При організації території новоутворених агроформувань слід враховувати особливості господарсько – правових форм, умови створення підприємств і формування їх землекористувань.

Основні положення земельно – законодавчих документів, розробки науковців щодо раціонального використання і охорони земель, відповідної організації території сільськогосподарських підприємств були покладені в основу розробки проекту землеустрою, що забезпечує еколого – економічне обґрунтування сівозмін і впорядкування угідь ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						11
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

1.3 Напрямки землеустрою на сучасному етапі розвитку земельних відносин

Земля є основою розвитку всього сільського господарства. В сільському господарстві на відміну від інших галузей виробництва земля є активним елементом, вона відіграє головну роль. Вона виступає в одно часі як предмет праці та засіб виробництва, з допомогою якого люди вирощують необхідні сільськогосподарські культури. Отже, землю можна вважати головним засобом виробництва в сільському господарстві [31].

Однією із особливостей землі є її родючість. Родючість – основний показник якості та оцінки земель сільськогосподарського призначення. Родючість буває двох видів природна (створена самою природою) та штучна (створюється внаслідок активної діяльності людини через поліпшення культури землеробства) родючість [24].

Земля є основним засобом виробництва, який забезпечує промисловість сільськогосподарською сировиною, тому термін «земельні ресурси» найчастіше використовують коли мають на увазі використання земель у сільському господарстві. Земельні ресурси – сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві. Однак земельні ресурси використовуються не тільки в сільському господарстві, а і в інших галузях народного господарства.

Землекористування охоплює комплекс прийомів, механізмів, методів, які спрямовані на забезпечення раціонального використання і охорону земельних ресурсів. В Законі України «Про землеустрій» [4] визначено, що «стале землекористування – форма та відповідні до неї методи використання земель, що забезпечують оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій території». Провівши аналіз нормативно-правової та наукової бази, визначення змісту такого поняття форми і відповідних до неї методів використання землі, при сталому землекористування досі не було проведено, а отже відбувається призупинення процесу його формування. З

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						12
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

огляду на актуальність даного питання було сформовано структуру сталого землекористування та визначено форми використання землі, методи використання землі, типи землекористування та визначено основні механізми формування сталого аграрного землекористування [25].

Землеустрій – сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональної організації території адміністративно – територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил [4].

Об'єктами землеустрою є: територія країни, територія адміністративно-територіальних утворень або їх частин, територія землеволодінь та землекористувань чи окремої земельної ділянки [4].

Мета землеустрою згідно Закону України «Про землеустрій» [4] полягає в забезпеченні раціонального використання та охорони земель, створенні сприятливого екологічного середовища та поліпшення природних ландшафтів.

Землеустрій передбачає: встановлення (відновлення) на місцевості меж адміністративно-територіальних одиниць, землеволодінь і землекористувань; розробку загальнодержавної і регіональних програм використання та охорони земель; складання схем землеустрою, розроблення техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель відповідних адміністративно-територіальних одиниць; обґрунтування встановлення меж територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами; складання проектів відведення земельних ділянок; встановлення в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок; складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін, упорядкування угідь, а також розроблення заходів щодо охорони земель; розроблення іншої землевпорядної документації, пов'язаної з використанням та охороною земель; здійснення авторського нагляду за реалізацією заходів, передбачених документацією із землеустрою; проведення топографо-геодезичних,

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						13
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

картографічних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідувань земель [4].

При землеустрої важливо не тільки встановити склад угідь і їхні площі на перспективу, але і розробити заходи щодо їх покращення. Також важливо провести устрій кожного сільськогосподарського угіддя та сівозміни з метою більш раціонального та ефективного використання земельних угідь. Під час розроблення проектів землеустрою сільськогосподарських підприємств розробляють і економічно обґрунтовують декілька варіантів проектних рішень, це дає можливість обрати найкращий (остаточний) найбільш доцільний з них [30].

Особливу увагу необхідно привернути до земельного фонду, особливо до стану ґрунтових ресурсів, оскільки ґрунтовому покриву належала і буде належати найважливіша роль у забезпечення матеріальної бази суспільства.

З врахуванням вищевикладених підходів, рекомендацій і вимог земельного законодавства в роботі зроблено аналіз документації по еколого-економічному обґрунтуванні сівозмін та впорядкуванні угідь Піщанської ОТГ Полтавської області.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						14
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

РОЗДІЛ 2

ПРИРОДНО - ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ НА ТЕРИТОРІЇ ПІЩАНСЬКОЇ ОТГ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Природно-економічна характеристика Піщанської об'єднаної громади Кременчуцького району Полтавської області

Об'єктом роботи є землекористування Піщанської ОТГ Полтавської області, яке розташовано в південно-західній частині Полтавської області (рис. 2.1).

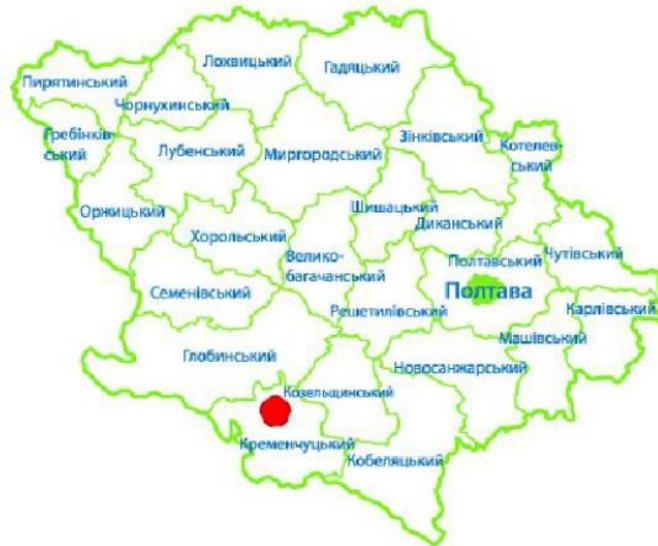

Рисунок 2.1 – Схема розміщення Піщанської ОТГ на території Полтавської області

Полтавська область – адміністративно-територіальна одиниця України з центром у місті Полтава, яка утворена 22 вересня 1937 року. Полтавська область розташована у середній частині Лівобережної України. Більша частина області лежить у межах Придніпровської низовини та Полтавської рівнини.

Площа – 28 748 км², населення – 1 466 786 осіб. Область налічує 25 районів та 15 міст, з яких п'ять – Комсомольськ, Кременчук, Лубни, Миргород та Полтава - обласного підпорядкування.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						15
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

До найважливіших галузей господарства області належать сільське господарство та промисловість (зокрема харчова, легка, машинобудівна і ін.).

Основна геологічна структура, в межах якої розташована область, – Дніпровсько-Донецька западина та її схили. Рельєф області рівнинний, вона лежить в межах Полтавської рівнини. Клімат визначається розташуванням у помірному кліматичному поясі, тип - помірно-континентальний.

Кременчуцький район – адміністративно-територіальна одиниця Полтавської області з центром у місті Кременчук. Розташований у південно-західній частині області, в основному, на лівому березі Дніпра і лише незначна його частина на правобережжі. Утворено район 17 травня 1939 року. Населення району становить 41,9 тис. чоловік. Площа району – 1,02 тис. км².

На заході та півдні район межує з Онуфріївським та Світловодським районами Кіровоградської області.

Кременчуцький район утворено 19 липня 2020 року. До його складу увійшли: Кременчуцька, Глобинська, Горішньоплавнівська міські, Градизька, Козельщинська, Семенівська селищних та Кам'янопотоківська, Новогалещинська, Оболонська, Омельницька, Піщанська, Пришибська сільські територіальні громади

Рельєф являє собою хвилясту рівнину. Через Кременчуцький район протікають річки Дніпро, Псел, Сухий Омельник, Сухий Кагамлик, Крива Руда. Ґрунти району переважно чорноземні. Клімат району помірно континентальний, з нестійким зволоженням, холодною зимою і жарким, а іноді сухим літом.

Виробництвом сільськогосподарських продукції займаються 78 фермерських господарств, яким передано 2500 га землі.

Землі ділянок, що оренднуються ПСП «Дніпровські зорі» розташовані в межах Максимівської сільської ради, яка увійшла 13 серпня 2015 року у Піщанську об'єднану громаду Кременчуцького району і відносяться до зони Центрального Лісостепу України (рис. 2.2).

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						16
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Піщанська об'єднана територіальна громада утворена відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», рішенням тридцятої позачергової сесії шостого скликання Полтавської обласної ради від 13 серпня 2015 року «Про утворення Піщанської об'єднаної сільської територіальної громади Кременчуцького району Полтавської області та призначення перших місцевих виборів депутатів Піщанської сільської ради та Піщанського сільського голови».

До складу громади увійшли населені пункти: села Піщане, Кривуші, Ковалівка Піщанської сільської ради та села Гориславці, Коржівка, Миловидівка, Олефірівка Гориславської сільської ради.

Відстань від адміністративного центру громади до районного центру складає 6 км, до залізничного вокзалу м. Кременчук – 5,5 км, до обласного центру – 120 км, до аеропорту Бориспіль – 259 км, до аеропорту Полтава – 116 км.

Територія Піщанської ОТГ є нерозривною та межує з: півночі з селом Погреби Глобинського району; північного заходу з Ялинцівською сільською радою Кременчуцького району; південного сходу з містом Кременчук Полтавської області; північного сходу з Новознам'янською сільською радою Кременчуцького району. З північно-західної частини села Піщане на південь проходить магістральний автошлях Бориспіль-Кременчук, з півночі на південь - Хорол-Кременчук.

Земельні та природні ресурси Піщанської ОТГ – це основа розвитку громади. Територія Піщанської ОТГ займає площу 7802,80 га.

Рельєф території населених пунктів Піщанської ОТГ в основному рівнинний. Ґрунтоутворюючі породи – піски.

Гідрографічна сітка ОТГ представлена Дніпродзержинським водосховищем, річками Сухий Кагамлик, Крива Руда та закритими водоймами (ставками).

Територія населених пунктів безпечна щодо затоплення поверхневими водами. Небезпечні геологічні процеси відсутні.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						17
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Частина села Піщане розташована в водоохоронній зоні, що підтверджено Технічною документацією по встановленню водоохоронних зон і прибережних смуг малих річок і водоймів Кременчуцького району Полтавській області, розробленою Полтавською філією МСХ УРСР Республіканським проектним інститутом землеустрою «Укрземпроект» в 1980 році.

Водний потенціал дозволяє забезпечувати водними ресурсами всі галузі економіки, які у процесі свого виробництва використовують поверхневі і підземні води; стимулює подальший розвиток рибогосподарських підприємств і туристично-рекреаційної сфери на території Піщанської ОТГ.

Площа лісового фонду становить 815,26 га. Ліси змішані (хвойні, тощо).

Площа земель сільськогосподарського призначення складає 6573,05 га.

Площа земель запасу складає 707,69 га.

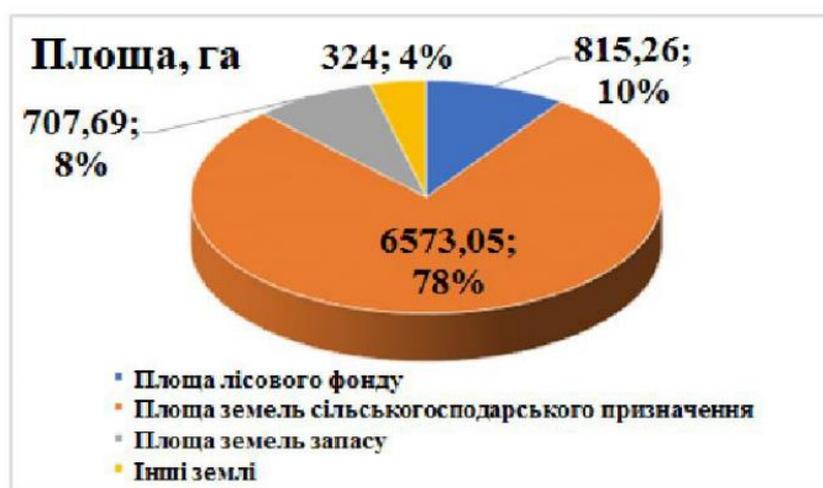

Рисунок 2.2. Структура земель Піщанської ОТГ

Територія району – це, переважно, степова рівнина, одноманітність якої порушується сухими балками, кряжами та ярами. Територія району характеризується типовими для середньої половини Полтавської області ґрунтово-кліматичними умовами [29, 30].

Територія Кременчуцького природно-сільськогосподарського району, де розташовані ділянки, що надаються в оренду ПСП «Дніпровські зорі» характеризується дуже теплим, помірно посушливим кліматом.

Стисла характеристика кліматичних умов району розміщення ділянок приводиться за даними метеостанції м. Кременчук.

Переважає більшість Кременчуцького району рівнинна, північно – східна частина – горбиста, розчленована ярами, балками та прохідними долинами.

Таблиця 2.1 – Середні багаторічні дані кількості опадів по місяцях (мм).

(Метеостанція м. Кременчук)

Місяці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	За рік
Кількість опадів	26	29	23	34	48	67	47	41	30	38	33	34	450

Територія природно-сільськогосподарського району в цілому оптимально теплозабезпечена (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Середня місячна температура повітря (градусів).

(Метеостанція м. Кременчук)

Місяці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	За рік
t град.	-6,1	-5,6	0,1	7,2	14,8	18,9	20,9	20,1	14,9	8,7	1,2	-4,0	8,3

Максимум температури був 38 градусів, а мінімум - мінус 33 градуси.

За рік тут бувають вітри всіх напрямків, серед яких важко виділити переважаючий.

Влітку переважають східні, південно- та північно-східні і південні суховії, які можуть викликати видування не вкритої або слабовкритої рослинністю поверхні ґрунту.

Село Максимівка є основним населеним пунктом на території підприємства. В ньому зосереджені основні виробничі центри, управлінські, культурно-побутові заклади. У таблиці 2.5 наведено експлікацію земель за угіддями та їх співвідношення у відсотках по ПСП «Дніпровські зорі».

З таблиці 2.5 видно, що 2530,79 га угідь знаходяться у користуванні сільськогосподарського підприємства ПСП «Дніпровські зорі», з них: рілля – 2420,62 га; виробничі будівлі і двори – 38,07 га; господарські шляхи – 20,21 га; полежахисні лісосмуги – 29,36 га.

														Арк.
														19
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат										

КРБ 301-пБЗ 9479374

Таблиця 2.5 – Експлікація земель за угіддями ПСП «Дніпровські зорі»
Кременчуцького району Полтавської області

Назва угідь	Площа, га
1	2
У користуванні ПСП «Дніпровські зорі»	2530,79
в т.ч. ріллі	2420,62
Під виробничими будівлями і дворами	38,07
Під господарськими шляхами	20,21
Полезахисні лісосмуги	29,36

На рисунку 2.3 зображена кругова діаграма, яка чітко показують процентне співвідношення земельних угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області.

Ґрунтове обстеження колишнього ПСП «Дніпровські зорі» було проведено в 1980 році. Незначне різноманіття ґрунтоутворюючих порід і широкохвилястий рельєф території землекористування привели до формування порівняно простого ґрунтового покриву.

Ділянки розташовані як на широких вододільних плато, так і на схилах різної експозиції форми і крутизни, що обумовлює і різну інтенсивність ерозійних процесів.

Рисунок 2.3 – Структура земельних угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області (%)

Рельєф ділянок, що розташовані в північно-східній частині землекористування можна віднести до широкохвилястої рівнини. Тут площа плато переважає площу схилів. Схили в цій частині поперек опуклої форми, крутизною 1-2°, 2-3° (табл. 2.6).

Решта території землекористування відноситься до середньохвилястої рівнини, де площі схилів приблизно дорівнюють площі плато. Схили поперечно-опуклої та поперечно-ввігнутої форми, різної експозиції і крутизни від 1° до 5°.

Таблиця 2.6 – Розподіл орних земель за крутизною схилів ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

С.-г. угіддя	Площа, га	Крутизна схилів, град.		
		0-1°	1-2°	2-3°
Рілля	2530,79	995,68	1511,97	23,14
Питома вага, %	100,00	39,34	59,74	0,91

Широкі і розгалужені балки ускладнюють форму полів, що утруднює обробіток ґрунту і догляд за посівами сільськогосподарських культур.

При розгляді крутості схилів на території ПСП «Дніпровські зорі», можна відмітити, що найбільшу площу 1551,94 га займають землі крутістю 0-1°, значно менші площі орних земель розміщені по схилах 1-2° та 2-3°.

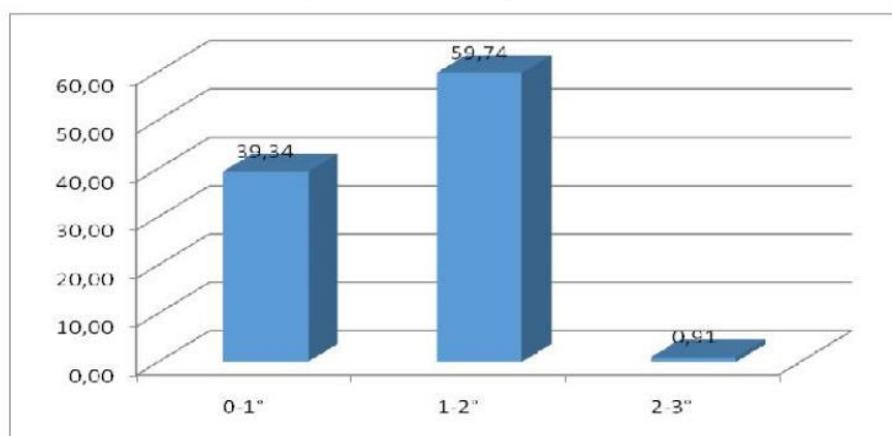

Рисунок 2.5 – Розподіл орних земель ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області за крутизною схилів (%)

Технологічна характеристика орних земель (ріллі) наведено в таблиці 2.7. Як видно з таблиці основна частина 89,68% складають незмиті землі.

На рисунку 2.6 зображена картограма крутості схилів та технологічна характеристика орних земель ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області.

Таблиця 2.7 – Технологічна характеристика орних земель за еродованістю на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

Ступінь змитості	Площа, га	Питома вага, %
Незмиті	2269,72	89,68
Слабозмиті	261,07	10,32
Всього ріллі	2530,79	100,00

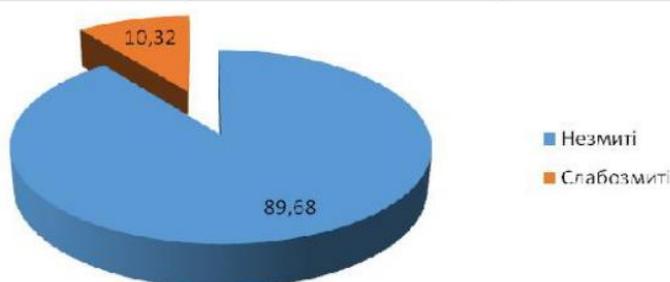

Рисунок 2.7 – Структура розподілу орних земель ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області за ступенем змитості (%)

Грунтовий покрив земель території Піщанської об'єднаної громади характеризується чорноземами звичайними малогумусними та чорноземами звичайними малогумусними глибокими легкоглинистими і важкосуглинковими та їх в різній мірі еродованими аналогами, що є результатом степового (тобто дернового) процесу ґрунтотворення.

Чорноземи звичайні малогумусні глибокі легкоглинисті добре гумусовані (4,9-5,4 % гумусу в орному шарі, в підорному 4,0-4,8%) і на велику глибину (біля 100 см.). Такі ґрунти залягають на широких найкраще зволужених на території сільської ради вододільних плато.

Розподіл ріллі за агропромисловими підгрупами ґрунтів ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області подано в

таблиці 2.9, з якої видно, що найбільшу площу займають чорноземи слабосолонцюваті середньосуглинкові (122" д) – 965,16 га та чорноземи слабосолонцюваті, середньосуглинкові (123" д) – 843,62 га.

Таблиця 2.9 – Розподіл ріллі за агро виробничими підгрупами ґрунтів ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

Шифр	Назва агро виробничих груп ґрунтів	Бал бонітету	Площа, га	Питома вага, %
122" д	Чорноземи слабосолонцюваті середньосуглинкові	45	965,16	38,14
123" д	Чорноземи слабосолонцюваті середньосуглинкові в комплексі з солонцями 10%	34	843,62	33,33
122 д	Лучно-чорноземні слабосолонцюваті слабосолончакуваті середньосуглинкові	44	429,64	16,98
123 д	Лучно-чорноземні слабосолонцюваті слабосолончакові середньосуглинкові	34	255,70	10,10
136 д	Лучні слабосолонцюваті засолені середньосуглинкові в комплексі з солонцями 10-30%	24	36,67	1,45
ВСЬОГО			2530,79	100,00

На рис. 2.9 подано структуру розподілу агро виробничих груп ґрунтів ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

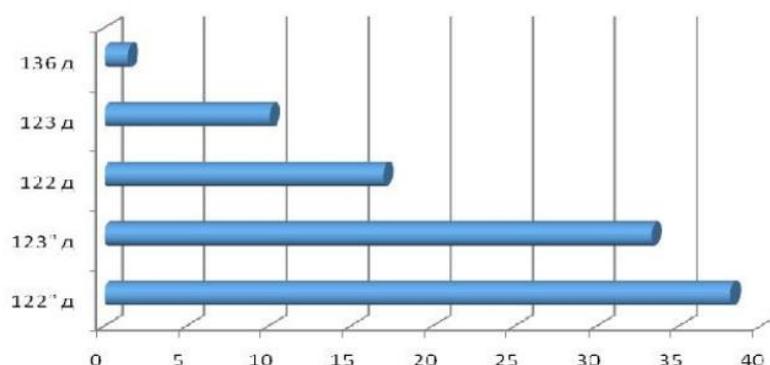

Рисунок 2.9 – Структура розподілу агро виробничих груп ґрунтів на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області (%)

Сільськогосподарське підприємство ПСП «Дніпровські зорі» займається вирощуванням рослинницької продукції та веденням тваринництва. Характеристика тваринництва наведена в таблиці 2.10.

Підприємство спеціалізується на відгодівлі ВРХ, реалізації м'ясної продукції. Спеціалізація м'ясо-молочна з розвиненим рослинництвом.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						23
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Таблиця 2.10 – Характеристика галузі тваринництва ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

Вікові групи поголів'я худоби	Кількість голів
Поголів'я ВРХ:	440
з них корови	220
Нетелі	44
Молодняк понад 1 рік	57
Молодняк 6-12 міс.	57
Молодняк до 6 міс.	62

Сільськогосподарські культури вирощуються на товарну продукцію та насіння. Основні культури, які вирощуються в підприємстві та їх урожайність наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Основні сільськогосподарські культури та їх урожайність

Назва с.-г. культури	Урожайність, ц/га
озима пшениця	38,9
ячмінь	23,1
кукурудза	47,2
овес	22,9
горох	14,8
соя	14,0
цукрові буряки	300,0
соняшник	18,0
коренеплоди	361,6
баштанні	350,0
кукурудза:	
на силос	199,7
на зелений корм	280,0
однорічні трави:	
на зелений корм	180,0
на сіно	31,0
багаторічні трави:	
на зелений корм	240,0
на сіно	36,3
на сінаж	150,3
озимі на зелений корм	160,0
повторні та поукісні	160,0

Спеціалізація у рослинництві для підприємства ПСП «Дніпровські зорі» - зерново-бурячна. З таблиці 2.11 видно, що урожайність сільськогосподарських культур досить висока, це говорить про високу рентабельність підприємства.

2.2. Зміни у структурі земельних угідь за результатами земельної реформи

У колишньому сільськогосподарському підприємстві Кременчуцького району Полтавської області теж було проведено роздержавлення і приватизацію земель. Була визначена площа земель колективної власності, земель запасу. Основним землекористувачем, який орендує земельні частки (паї), землі запасу є ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області.

Проект роздержавлення і приватизації земель ПСП «Дніпровські зорі» Максимівської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області було складено відповідно до «Рекомендацій по роздержавленню і приватизації земель», розроблених інститутом землеустрою Української Академії аграрних наук і затверджених Держкомземом України 15. 05. 92 року.

Рішенням загальних зборів вповноважених членів колишнього сільськогосподарського підприємства було створено на його базі сільськогосподарське підприємство. На даний час землі орендує ПСП «Дніпровські зорі». Землекористування ПСП «Дніпровські зорі» розміщено на території Піщанської об'єднаної громади Кременчуцького району Полтавської області.

Схема поділу земель колективної власності на земельні частки (паї) ПСП «Дніпровські зорі» ради Кременчуцького району Полтавської області складена Полтавським філіалом Інституту землеустрою УААН у відповідності із завданням на її складання і договором від 27 листопада 2001 року з ПСП «Дніпровські зорі» та «Методичними рекомендаціями щодо порядку передачі земельної частки (паю) в натурі із земель колективної власності членам колективних сільськогосподарських підприємств і організацій», затвердженими сумісним наказом Державного комітету України по земельних ресурсах, Міністерства сільського господарства і продовольства України та Української академії аграрних наук від 4 червня 1996 року №47/172/48 із

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						25
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

змінами внесеними згідно наказу Держкомзему України, Мінсільгосппроду України та УААН від 3 березня 1998 року №23/65/30.

Поділу на земельні частки (паї) підлягають земельні ділянки загальною площею 2530,79 га, в тому числі: рілля – 2530,79 га.

В процесі розробки «Схеми поділу земель колективно власності на земельні частки (паї)» було враховано рішення комісії з врегулювання земельних відносин Максимівської сільської ради № 1 від 10.05.2002 р. внаслідок чого: з розпайованих земель переведено в землі загального користування для створення земель запасу із земель колективної власності; уточнена кількість осіб, які мають право на земельну частку (пай) – 688 чол.; середня площа земельної частки (паю) становить: рілля – 4,20 кадастрових гектарів. Розрахунок площі земельної частки (паю) в фізичних гектарах виконано з точністю до 0,01 га. Площа земельної частки (паю) в фізичних гектарах визначалась методом проектного розрахунку шкал грошової оцінки агровиробничих груп ґрунтів [32].

2.3. Формування сільськогосподарських підприємств ринкового спрямування

Для обрання організаційно-правової форми новоутворюваного підприємства слід керуватися чинним законодавством, зокрема законами України: «Про господарські товариства» [19], «Про фермерське господарство» [20], «Про підприємництво» [18].

Створення нових господарських формувань – заключний етап реорганізації. Особи, які виходять зі складу колективного сільськогосподарського підприємства, в процесі його реорганізації, можуть створювати на свій розсуд нову організаційно-правову форму підприємницької діяльності.

На підставі поданих заяв від громадян про бажання одержати земельні ділянки у власність розроблено порядок передачі земельних ділянок в натурі. Схемою поділу розраховано кількість земельних часток (паїв) по кожній ділянці у фізичних гектарах.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						26
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Громадянам, які побажали одержати земельні ділянки у власність виділяється в натурі і закріплюється межовими знаками встановленого зразка. Межі земельних часток закоординуються, прив'язка здійснюється до пунктів полігонометрії.

Дана технічна документація є підставою для прийняття рішення сільською радою про видачу державного акта на право приватної власності на землю.

У зв'язку з реформуванням підприємств на базі колишнього КСП «Маяк» утворилося сільськогосподарське підприємство ТОВ «Маяк», яке збанкрутіло і на даний час землі орендує ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області.

Приватне сільськогосподарське створене на підставі частини першої статті 42 Конституції України [1], Закону України «Про підприємництво» [18]. Приватне сільськогосподарське підприємство «Дніпровські зорі» орендує у громадян земельні ділянки (паї) на умовах укладених з громадянами договорів оренди.

Отже, проаналізувавши природно – економічну характеристику та стан використання земель ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області можна стверджувати, що територіальні умови розміщення підприємства сприятливі для ведення сільськогосподарського виробництва.

ПСП «Дніпровські зорі» орендує землі території колишнього КСП «Маяк». Орні землі загальною площею 2530,79 га знаходяться у користуванні підприємства на умовах оренди, оренднуються також землі запасу площею 110,17 га. Господарство має м'ясо-молочну спеціалізацію з розвиненим рослинництвом (зернова продукція). Урожайність сільськогосподарських культур досить висока, що говорить про високу рентабельність.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						27
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

РОЗДІЛ 3
ПРОЕКТНІ РІШЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ
ПСП «ДНІПРОВСЬКІ ЗОРІ» ПІЩАНСЬКОЇ ОТГ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Організація території приватного сільськогосподарського підприємства ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Полтавської області

При складанні проекту землеустрою потрібно вирішити ряд питань, пов'язаних із поліпшенням існуючого природно – економічного стану земель сільськогосподарського підприємства ПСП «Дніпровські зорі».

Складовими частинами проекту землеустрою є: розміщення виробничих підрозділів та господарських центрів; розміщення шляхової мережі; розміщення лісосмуг; організація угідь та сівозмін ; упорядкування території сівозмін; упорядкування території багаторічних насаджень; упорядкування території сіножатей; упорядкування території пасовищ; здійснення проекту.

Територія підприємства знаходиться на території Піщанської об'єднаної громади, у межах всієї колишньої Максимівської сільської ради. На території господарства розміщений населений пункт – с. Максимівка. У межах населеного пункту розміщені: школа, заклади торгівлі і побутового обслуговування, будинок культури, дільничний фельдшерсько-акушерський пункт. Населений пункт має зручні транспортні зв'язки з усіма масивами орних земель.

Організаційно-господарська структура управління сільськогосподарським виробництвом у ПСП «Дніпровські зорі» – галузева: галузь м'ясо-молочне скотарство з розвиненим рослинництвом. Спеціалізація підприємства у рослинництві - зерново - бурячна. Сільськогосподарські культури вирощуються на товарну продукцію. Ця структура залишається за проектом на перспективу, компактністю землекористування, наявністю доріг з твердим покриттям тощо.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						28
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

При складанні проекту організації території ПСП «Дніпровські зорі» проведено уточнення розміщення господарських дворів, виробничих центрів, і інших виробничих об'єктів. Із об'єктів виробничого призначення на території ПСП «Дніпровські зорі» розміщені: господарські двори загальною площею 38,07 га. Водопостачання здійснюється, в основному, із шахтних колодязів. Для господарського водопостачання проведені водопроводи. Джерелами водопостачання є артезіанські свердловини. Шляхова мережа. Транспортування продукції, яке здійснюється по магістральних шляхах, є безпосереднім продовженням і закінченням транспортування по польових шляхах. Створення додаткових магістральних шляхів проектом не передбачається, тому що існуюча шляхова мережа достатня для успішного перевезення вантажів.

Розміщення полезахисних лісосмуг. Розміщення лісосмуг і польових доріг повинне бути взаємно погоджене з розміщенням границь полів (чи ділянок полів), а також між собою. Розміщення лісосмуг проводиться відповідно до діючого інструктивними і нормативними вказівками по проектуванню і вирощуванню захисних лісових насаджень.

Ширина полезахисних лісосмуг проектується 9-15 м (рідше 18 м) у залежності від родючості ґрунтів, на яких лісосмути розміщуються. Однак при рівнинній місцевості ширина лісосмуг не грає значної ролі.

Отже, створення додаткових лісосмуг проектом передбачено і запроектовано, тому запроектовані та існуючі лісосмути достатні для захисту полів сівозмін від різних видів ерозії.

Організація сільськогосподарських угідь.

Основними сільськогосподарським угіддям в ПСП «Дніпровські зорі» є рілля.

Враховуючи існуючу організацію території в ПСП «Дніпровські зорі» передбачено проектування однієї кормової і однієї польової сівозмін.

У підприємстві передбачено проектування 6-ти пільної кормової сівозмін на площі 255,00 га з середнім розміром поля 42,5 га.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						29
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Схема чергування культур в сівозміні наступна:

1. Багаторічні трави на з/к (17,0) + багаторічні трави на сіно (25,5) = 42,5 га;
2. Багаторічні трави на сіно (29,0) + багаторічні травина сінаж (13,5) = 42,5 га;
3. Кукурудза на з/к (34,0) + кукурудза на силос (8,5) = 42,5 га;
4. Озимі на з/к, поукісна кукурудза на з/к (14,0) + однорічні трави на з/к (15,0) + однорічні трави на сіно (13,5) = 42,5 га;
5. Кормовий буряк (10,0) + кормові баштанні (0,7) + кукурудза на силос (31,8) = 42,5 га;
6. Ячмінь (30,0) + однорічні трави на сіно (8,0) з підсівом багаторічних трав (4,5) = 42,5 га.

Кормова сівозміна запроектована поблизу виробничих центрів для зручної доставки кормів на ферми. Рекомендовані схеми сівозмін уточнюються в конкретних умовах кожного підприємства.

Таблиця 3.1 – Орієнтовані схеми польових сівозмін

№ поля	Степ	Лісостеп	Полісся
1	2	3	4
1	люцерна	багаторічні трави	багаторічні трави
2	люцерна	багаторічні трави	багаторічні трави
3	люцерна	кукурудза на з/к	кукурудза на з/к і силос
4	кукурудза	кукурудза	картопля
5	ячмінь	зернобобові	зернобобові
6	зайнятий пар	озима пшениця	озима пшениця
7	озима пшениця	кукурудза	люпин, просапні, гречка
8	соняшник	ярі зернові з підсівом багаторічних трав	озимі та ярі зернові з підсівом конюшини

Загальна площа польової сівозміни ПСП «Дніпровські зорі» дорівнює площі орних земель, мінус площа овочевої, кормової сівозмін і інших проектних ділянок, що знаходяться на ріллі.

Допустимі нормативи періодичності вирощування культури на одному і тому самому полі становлять:

- ❖ для озимих жита і ячменю, ячменю ярого, вівса, гречки - не менше ніж через один рік;
- ❖ для пшениці озимої, картоплі, проса - не менше ніж через два роки;
- ❖ для кукурудзи в сівозміні або на тимчасово виведеному із сівозміни полі - протягом двох - трьох років поспіль;
- ❖ для багаторічних бобових трав, зернобобових культур (крім люпину), буряку цукрового і кормового, ріпаку озимого і ярого - не менше ніж через три роки;
- ❖ для соняшника - не менше ніж через сім років;

Оцінка попередників.

Культура	Попередник															
	Багаторічні бобові трави	Однолітні трави	Горох, вика	Люпин на зелену масу	Люпин на зерно	Кукурудза на силос	Кукурудза на зерно	Пшениця озима	Жито озима	Ячмінь	Овес	Картопля ранній	Картопля пізній	Льон	Буряк цукрова, рапс	Соняшник
1	2	3			4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Пшениця озима	x	x	x	x	уд	д	н	н	н	н	уд	x	уд	x	н	н
Жито озима	x	x	x	x	уд	д	н	н	н	уд	н	x	уд	x	н	н
Ячмінь	x	x	x	x	x	x	x	д	д	н	уд	x	x	x	x	уд
Овес	x	x	x	x	x	x	x	д	д	уд	н	x	x	x	x	уд
Кукурудза	x	x	x	x	x	уд	уд	x	x	x	x	x	x	x	уд	уд
Горох, соя, вика	н	уд	н	н	н	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	д
Люпин	н	уд	н	н	н	д	x	x	x	x	x	x	x	x	x	д
Льон	x	x	д	н	д	x	x	x	д	уд	уд	x	x	н	д	н
Буряк цукровий,	д	д	д	уд	д	уд	уд	x	x	д	д	д	д	уд	н	н
Картопля	x	x	x	уд	x	д	д	x	x	д	д	н	н	x	x	н
Соняшник	н	x	x	уд	x	x	уд	x	x	x	x	x	x	x	уд	н

Примітка: х – найкращий, д – допустимий, уд – умовно допустимий, н – недопустимий попередники.

Для такого типу господарства орієнтовною є сівозміна з таким набором і чергуванням культур: однорічні злако-бобові трави, кукурудза на силос – озима пшениця – цукрові і кормові буряки – кукурудза на зерно і силос – ячмінь, овес із підсівом конюшини – конюшина на два-три укоси – кукурудза – горох – озима пшениця – цукрові буряки, соняшник.

Загальна площа польової сівозміни - 2275,79 га, середній розмір поля – 252,86 га, кількість полів - 9.

1. Чистий пар – 252,86 га;
2. Озима пшениця – 252,86 га;
3. Цукрові буряки – 252,86 га;
4. Ячмінь (230,4)+ овес (4,2) + горох (6,5) + соя (11,76) = 252,86 га;
5. Кукурудза на силос (43,0) + кукурудза на зерно (209,86) = 252,86 га;
6. Озима пшениця – 252,86 га;
7. Кукурудза на зерно – 252,86 га;
8. Ячмінь (128,0) + овес (124,86) = 252,86 га;
9. Соняшник – 252,86 га;

Після складання сівозмін потрібно впевнитися, що запланована кількість кормів буде задовольняти потреби, для цього розрахуємо баланс кормів (у натуральному виразі) (табл. 3.2). В даній таблиці представлені всі види кормів які необхідні для утримання поголів'я худоби.

Таким чином можемо вирахувати забезпеченість у кормах відношення отриманих кормів до потреби. Забезпеченість повинна бути майже 100% у нашому випадку: концентровані – 100%, сіно – 105,1%, сінаж – 100%), коренеплоди – 100%, зелені корми – 100,0% (5,1% сіна буде в надлишку).

Таблиця 3.2 – Баланс кормів (у натуральному виразі)

Види кормів	Розрахункова потреба в кормах, ц.	Буде отримано кормів, ц.	Забезпеченість, %.
Концентровані	1491,0	1491,4	100,0
в т.ч. за рахунок:			
кукурудзи на зерно		1173,4	

ячмінь		106,0	
овес		106,0	
горох		106,0	
Сіно	2757,0	2896,7	105,1
в т.ч. за рахунок:			
однорічних трав		827,7	
багаторічних трав		1930,0	
Сінаж	2266,0	2266,0	100,0
в т.ч. за рахунок:			
багаторічних трав		2266,0	
Коренеплоди	4063,0	4063,0	100,0
Силос	16566,0	16566,0	100,0
Зелені корми			100,0
в т.ч. за рахунок:			
багаторічних трав	33728,0	33728,2	100,0

Наступним етапом роботи є приведення розміщення сільськогосподарських культур у сівозмінах (табл. 3.3).

Передбачені проектом посівні площі сільськогосподарських культур, при умові досягнення їх проектної урожайності, забезпечать не лише виробництво значних обсягів товарної продукції рослинництва, але й необхідні обсяги всіх видів кормової продукції, що підтверджують дані таблиці 3.2.

Таблиця 3.3 – Розміщення сільськогосподарських культур по сівозмінах

Культури	Площа, га	Структура, %	В т.ч. по сівозмінах	
			польова	кормова
Зернові, всього	1504,16	59,43	1474,16	30,0
в т.ч. озима пшениця	505,72	19,98	505,72	
кукурудза	462,72	18,28	462,72	
ячмінь	388,4	15,35	358,4	30,0
овес	129,06	5,10	129,06	
горох	6,5	0,26	6,5	
соя	11,76	0,46	11,76	
Технічні, всього	505,72	19,98	505,72	
цукрові буряки	252,86	9,99	252,86	
соняшник	252,86	9,99	252,86	
Кормові, всього	268,0	10,59	43,0	225,0
коренеплоди	10,0	0,40		10,0
баштанні	0,7	0,03		0,7
кукурудза:	117,3	4,63	43,0	74,3
на силос	83,3	3,29	43,0	40,3
на зелений корм	34,0	1,34		34,0
однорічні трави:	36,5	1,44		36,5

на сіно	21,5	0,85		21,5
на зелений корм	15,0	0,59		15,0
багаторічні трави:	89,5	3,54		89,5
на зелений корм	17,0	0,67		17,0
на сінаж	13,5	0,53		13,5
на сіно	59,0	2,33		59,0
озимі на зелений корм	14,0	0,5		14,0
Всього посівів	2277,88	90,01		255,0
повторні та поукісні	14,0	0,5		14,0
пари	252,86	9,9	252,86	
Всього ріллі	2530,79	100	2275,79	255,0

Характеристика запроєктованих сівозмін подана у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Характеристика запроєктованих сівозмін на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області

Назва сівозмін	Площа сівозмін, га	Кількість полів в сівозміні	Сер. розмір поля в сівозміні
Польова	2275,79	5	252,86
Кормова	255,0	6	42,5
Всього	2530,79	-	-

Спираючись на вище описані етапи проектування, на території ПСП «Дніпровські зорі», враховуючи рельєф, крутизну схилів, агропромислові групи ґрунтів та інше, було запроєктовано польову та кормову сівозміни.

Проект організації території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області поданий у додатку.

У таблиці 3.5 «Валовий збір та вартість продукції рослинництва та тваринництва» розраховуємо валовий вихід продукції кожної з сільськогосподарських культур, для цього множимо валовий вихід продукції по кожній сільськогосподарській культурі на постійні ціни 2020 р. (для озимої пшениці вартість валової продукції складе – 5955852,40 грн.). Загальна вартість продукції рослинництва по підприємству склала 18253837,98 грн або 18253,84 тис. грн.

За даними табл. 3.5 найбільшу вартість має яловичина – 82451681,28 грн, а валова вартість молока складає – 67979568,00 тис. грн. Загальна вартість валової продукції тваринництва складає 150431,25 тис. грн.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						34
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

При впорядкуванні території угідь необхідно встановити їх структуру, визначити площі та територіальне розміщення. У таблиці 3.6 приведено склад земельних угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області. Таким чином, при впорядкуванні території сівозмін були враховані рельєф, ґрунтовий покрив, розміщення існуючих лісосмуг, магістральних шляхів, населених пунктів, виробничих центрів.

Таблиця 3.5 – Валовий збір та вартість продукції рослинництва та тваринництва

Назва с-г культур	Загальна площа посіву, га	Урожайність с-г культур, ц/га	Валовий вихід продукції, ц	Ціни 2020р. за 1ц, грн	Вартість валової продукції, грн
Валовий вихід і вартість валової продукції рослинництва					
Зернові, всього	1504,16		53701,25		16244582,40
з них: озима пшениця	505,72	38,9	19672,51	502,75	5955852,40
кукурудза	462,72	47,2	21840,38	487,27	6710893,56
ячмінь	388,4	23,1	8972,04	395,4	2650340,62
овес	129,06	22,9	2955,47	268,41	793277,70
горох	6,5	14,8	96,20	306,23	29459,33
соя	11,76	14,0	164,64	636,29	104758,79
Технічні, всього	222,13		80409,50		12607053,94
у т.ч. цукровий буряк	252,86	300,0	75858,00	119,14	9037722,12
соняшник	252,86	18,0	4551,50	784,21	3569331,82
Кормові, всього	268,0		50028,80		2009255,58
у т.ч. коренеплоди	10,0	361,6	3616,00	76,54	276768,64
кормові башанні	0,7	350,0	245,00	21,78	5336,10
кукурудза на з/к	34,0	280,0	9520,00	27,37	260562,40
кукурудза на силос	83,3	199,7	16635,00	36,37	605014,95
багаторічні трави на зелений корм	17,0	240,0	4080,00	9,81	40024,80
багаторічні трави сіно	13,5	36,3	490,05	45,14	22120,86
багаторічні трави сінаж	59,0	150,3	8867,70	9,81	86992,14
однорічні трави на зелений корм	21,5	180,0	3870,00	4,58	17724,60
однорічні трави на сіно	15,0	31,0	465,00	13,82	6426,30
повторні та поукісні	14,0	160,0	2240,00	307,27	688284,80
Всього	2277,93	*	*	*	18253837,98
Валовий вихід і вартість валової продукції тваринництва					
Види продукції	Валовий вихід продукції, ц		Ціни за		Вартість

		1 ц, грн. на 2020 р.	валової продукції, грн.
Молоко	104800	948,66	97979568,00
Яловичина	26058	3164,16	82451681,28
Всього	*	*	150431249,28

За одних і тих же умов склад угідь може бути різним, а залежно від цього і вихід валової продукції. Тому при встановленні складу і співвідношення угідь важливою умовою є отримання максимальної кількості продукції при найменших витратах виробництва.

Таблиця 3.6 – Склад земельних угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Кременчуцького району Полтавської області

Назва угідь	Площа, га	Питома вага, %
Рілля	2420,62	72,21
в тому числі: землі запасу	110,17	3,29
У користуванні ПСП «Дніпровські зорі»	2530,79	75,50
в т.ч. рілля	2420,62	72,21
Під виробничими будівлями і дворами	38,07	1,14
Під господарськими шляхами	20,21	0,60
Полезахисні лісосмуги	29,36	0,88
Багаторічні насадження	27,80	0,83
Ліси та інші лісовкриті площі, всього	194,33	5,59
Землі населених пунктів	376,49	11,23
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення	48,6	1,45
Всього у користуванні	3352,17	100,00

Урахування природних і економічних факторів кожного господарства є важливою умовою для встановлення складу і співвідношення угідь і сівозмін. При встановленні складу і співвідношення угідь і сівозмін необхідно дотримуватися таких умов: раціональне використання всіх закріплених за господарством земель з урахуванням виконання бізнес-плану; отримання максимальної кількості продукції при найменших витратах виробництва; створення сприятливих умов для продуктивного використання техніки і високої організації виробничих процесів; ретельне урахування природних та економічних умов господарювання.

На території господарства були встановлені сільськогосподарські угіддя (рілля), які були закріплені за сівозмінами. За рахунок складених сівозмін та чергуванню в них культур було визначено максимальний прибуток який буде

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						36
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

отримано від переробки та продажу сільськогосподарської продукції, також створені умови для продуктивного використання техніки та зручному її доставці до місця обробки (шляхова мережа). При дотриманні цих умов дане господарство буде мати максимальний прибуток з найменшими затратами.

Одночасно з визначенням площі угідь і сівозмін намічається їх розміщення, встановлюються межі угідь і сівозмін передбачається трансформація угідь.

Трансформація – це видозміна угідь, переведення одних угідь в інші. Це переведення здійснюється в цілях підвищення продуктивності використання землі, покращання умов організації території господарства і виконання виробничих процесів з метою захисту земель від шкідливих природних факторів.

Остаточні межі і площі угідь та сівозмін уточнюються в процесі впорядкування території угіддя чи сівозміни.

Сільськогосподарські угіддя мають надійний зв'язок з господарськими дворами, пунктами заготівлі, збереження і первинної обробки продукції [36].

3.2. Упорядкування сільськогосподарських угідь на території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Полтавської області

Вивчення сучасного стану і використання пасовищ розробляється з метою визначення характеру подальшого використання кожної ділянки, розробки заходів щодо поліпшення і пристрою їхньої території.

При вивченні природних кормових угідь і впорядкування їхні території використовуються матеріали ґрунтового, землевпорядного, геоботанічного обстежень, рельєф місцевості.

Розрізняють дві основні форми літнього розміщення тварин – стійлове і пасовищне. При стійловому устої види кормів, включаючи і зелені, доставляють твариною на ферми, а при пасовищному основну частину кормів

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						37
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

тварини одержують на пасовищах. При цьому на вилучених пасовищах звичайно організують табірний зміст тварин, щоб уникнути далеких перегонів їх від ферм на пасовище і назад. При закріпленні пасовищ за поголів'ям тварин необхідно враховувати біологічні особливості різних видів і вікових груп тварин, природні властивості пасовищ, далекість їх від ферм і літніх таборів, якість травостою, наявність пасовищного водо постачання й ін.

Пасовища на території ПСП «Дніпровські зорі» Піщанської ОТГ Кременчуцького району Полтавської області не закріплені за господарством і були віддані для користування населенню так, як масиви пасовищ розташовані в межах населеного пункту с. Максимівка.

Проектування сівозмін. Проектування системи сівозмін полягає у визначенні типів, видів, кількості сівозмін та їх розміщення на території господарства, розробці схем чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах.

Проектування сівозмін полягає в тому щоб визначити види, кількість, площі і місце розташування на території сільськогосподарських сівозмін, що вводяться, встановлення складу чергування культур в кожній з них.

Спочатку в господарстві проектуються овочеві сівозміни, а оскільки спеціалізація підприємства зерново-бурячна, то овочеву сівозміну не проектуємо. Потім проектуються ґрунтозахисні і кормові сівозміни, місце розташування яких визначається: перші – наявністю середньо- і сильно змитих ґрунтів, другі – розміщенням тваринних ферм і комплексів. Так як тваринництво в господарстві відсутнє, то проектом непередбачено створення кормової сівозміни

Основне завдання проектування сівозмін полягає у створенні територіальних умов для підвищення родючості ґрунтів та захисту ґрунтів від ерозії [36].

На основі структури посівних площ були встановлені види й кількість сівозмін. Визначення структури посівних площ має суттєве значення для

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						38
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

організаційно – господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Площі під зернові і технічні культури визначені з урахуванням внутрігосподарських потреб, кліматичних умов, біологічних особливостей і виробничо-економічної ефективності окремих культур.

Основою загальної культури землеробства є введення та освоєння науково - обґрунтованих сівозмін. Проектом передбачено організація однієї польової і однієї кормової сівозміни.

Враховуючи показники якісної характеристики ґрунтів і придатності земель для вирощування основних сільськогосподарських культур та з метою концентрації посівів, проектом передбачено організацію двох польових сівозмін, кормову та ґрунтозахисну сівозміни.

Беручи до відома, що в останні роки більшість орних земель на території ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області використовувались безсистемно та поза межами сівозмін, враховуючи забур'яненість та санітарний стан їх, період переходу до прийнятого чергування культур в сівозміні буде дещо довшим від звичайного. Перша ротація польової сівозміни потребуватиме більших затрат на відтворення родючості при меншій окупності їх.

Ґрунтозахисна сівозміна була запроектована виходячи із ступеня змитості та еродованості ґрунтів, і на тих ділянках де ці показники перевищували допустимі норми було прийнято рішення запроектувати дану сівозміну для зменшення подальшої ерозії ґрунту.

Всі поля запроектовані з максимальним врахуванням рельєфу, що забезпечує обробіток ґрунту і посів культур проводити поперек схилу.

Існуюча польова шляхова мережа не повністю забезпечує зручні під'їзди до полів та транспортування продукції до місць зберігання та її реалізації, тому проектом запроектовані додаткові польові шляхи.

Прийнята структура посівних площ буде сприяти більш раціональному і ефективному використанню земель новоутвореного господарства, а кормові

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						39
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

культури підуть на товарну продукцію та для потреб населення у вигляді орендної плати.

Передбачені проектом посівні площі культур забезпечать виконання господарством своїх зобов'язань з виробництва рослинницької продукції відповідно до контрактів та договорів.

З розвитком і вдосконаленням технології та механізації землеробства зростають вимоги до територіальних умов використання машин і впровадження передових прийомів землеробства. Тому при проектуванні сівозмін необхідно створити не тільки правильне чергування культур у сівозмінах, а й належні умови для виконання механізованих робіт, запровадження заходів, спрямованих на підвищення культури землеробства, захисту полів від ерозії ґрунтів.

Тому виникає необхідність у попередньому проектуванні на масиві сівозміни агротехнічних однорідних окремо оброблюваних ділянок з подальшим формуванням з них полів сівозмін.

Під час впорядкування території сівозмін були запроєктовано агротехнічно – однорідні ділянки (поля).

Основними умовами і факторами, що впливають на розміщення елементів сівозмін ПСП «Дніпровські зорі» є: напрямок вітрів та пилових бурь; ґрунти та їх механічний склад; розмір і конфігурація ділянок; розміщення існуючих лісосмуг і доріг. Належить відмітити, що розміщення існуючих доріг і лісосмуг стало вирішальним фактором при впорядкуванні території сівозміни господарства.

Поряд з лісосмугами рекомендовано розміщувати шляхи по можливості з підвітряної по відношенню до заметільних вітрів. Ширина основних польових шляхів рекомендується 5-6 метрів, поперечних, розміщених біля коротких сторін полів і ділянок 4-5 метрів, допоміжних повздовжніх 3-4 м.

Приклад розрахунку значень показників, які характеризують проектні рішення по впорядкуванню території сівозмін у відношенні рівновеликості поля польової сівозміни, наведені в таблиці 3.7.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						40
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

Таблиця 3.7 – Характеристика рівновеликості полів сівозмін з
урахуванням якості ґрунтів

Номери полів	Площа, га	Шифри агрогруп ґрунтів	Площа агрогрупи, га	Оцінка агрогруп ґрунтів, бал	Середньо-зважена оцінка поля	Площа поля, кад.га	Відхилення від середнього розміру поля			
							За фізичною площею		За кадастровою площею	
							± га	± %	± га	± %
Польова сівозміна										
I	254,35	123''д	132,8	34	39,1	263,6	10,7	4,2	1,5	0,6
		122''д	84,7	45						
		122д	36,85	44						
II	227,30	123''д	122,4	34	39,0	223,1	-29,8	-11,8	-25,6	-10,1
		122''д	104,9	45						
III	241,40	123''д	45,1	34	39,0	245,4	-7,5	-3,0	-11,5	-4,5
		122''д	145,4	45						
		123д	50,9	34						
IV	273,37	123''д	38,84	34	39,0	275,9	23,0	9,1	22,1	8,7
		122''д	125,61	45						
		123д	108,92	34						
V	274,91	123''д	167,23	34	38,0	274,7	21,8	8,6	20,6	8,1
		122''д	34,12	45						
		122д	73,56	44						
VI	273,43	123''д	132,8	34	39,4	271,6	18,7	7,4	-23,2	-9,2
		122''д	84,7	45						
		122д	55,93	44						
VII	229,62	136д	26,47	24	36,2	234,5	-18,4	-7,3	-23,2	-9,2
		123''д	124,90	34						
		122д	78,25	44						
VIII	234,05	123''д	87,16	34	40,4	230,8	-22,1	-8,7	-18,8	-7,4
		122''д	23,88	45						
		122д	123,01	44						
IX	267,27	123''д	135,67	34	39,2	262,1	9,2	3,7	14,4	5,7
		122''д	78,50	45						
		122д	53,10	44						
Разом	2275,79		2275,79			2275,79				
Сер. знач.	252,86				39,1	252,86				
Кормова сівозміна										
I	46,64	123''д	23,89	34	38,8	45,16	2,7	6,3	4,1	9,7
		122д	22,75	44						
II	39,46	123''д	19,56	34	39,0	40,23	-2,3	-5,3	-3,0	-7,2
		122д	19,90	44						
III	44,10	123''д	44,10	34	34	44,14	1,6	3,9	1,6	3,8
IV	39,82	123''д	39,82	34	34	39,1	-3,4	-8,0	-2,7	-6,3
V	43,82	123''д	23,89	34	38,5	44,7	2,2	5,2	1,3	3,1
		122д	19,93	44						
VI	41,16	123''д	34,15	34	35,7	38,31	-4,2	-9,9	-1,3	-3,2
		122д	7,01	44						
Разом	255,0		255,0			255,0				
Сер.	42,5				36,7	42,5				

знач.									
-------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Аналізуючи дані табл. 3.7 слід звернути увагу на те, що практично всі поля відповідають принципу рівновеликості, окрім 2 та 4 поля польової сівозміни, що зумовлено існуючою конфігурацією полів.

Абсолютне відхилення від середнього розміру поля не в повній мірі характеризує допустимість цього відхилення від середнього розміру поля. Цей показник виражається у відсотках.

Рівновеликість полів сівозмін розраховується, також, з рахуванням якості ґрунтів. Ці розрахунки проводяться за формулами, що наведені нижче:

$$B_{п} = P_1 \times B_1 + P_2 \times B_2 + \dots + P_n \times B_n : P, \quad (3.1)$$

де: $B_{п}$ – середньозважений бал поля (робочої ділянки), бал.

B_1, B_2 – конкретні оцінки ґрунтів, які входять в поле, бал.

P_1, P_2 – площі агровиробничих груп ґрунтів, га.

P – площа поля, га.

Так, наприклад, для VII поля сівозміни середньозважений бал складає 36,2.

Даний проект забезпечує екологічно збалансований ґрунто-водоохоронний устрій території на базі вивчення і глибокого аналізу умов рельєфу, ґрунтового вкриття ділянок, визначення кількості і ступеню придатності земель для вирощування основних сільськогосподарських культур, ерозійної напруги території та екологічного навантаження території.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						42
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

При проектуванні полів (робочих ділянок) необхідно звертати увагу на те, як розміщені земельні частки (паї), бажано щоб при проектуванні поля розташовувалися по межах земельних часток. Це говорить про те, що якщо власник земельної частки захоче розірвати договір оренди, то структура сівозмін не порушиться і не буди ніяких суперечностей.

Отже, при організації території та впорядкуванні угідь сільськогосподарського підприємства ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області були виконані всі вимоги, було забезпечено найбільш повне, раціональне й ефективне використання всіх земель шляхом встановлення правильної структури угідь та розробки заходів по покращенню ґрунтів. Враховуючи існуючу організацію території (розміщення існуючих лісосмуг та польових шляхів), спеціалізацію господарства (зернова), ґрунтовий покрив та ухил місцевості було запроєктовано дві польових сівозміни на більш придатних за якістю ґрунтах, кормову сівозміну та ґрунтозахисну сівозміну на ґрунтах, які в більшій мірі підлягають дії ерозійних процесів.

Також була визначено структура посівних площ сільськогосподарських культур. Виходячи із структури посівних площ розраховали валовий збір та вартість валової продукції рослинництва та тваринництва відповідно 18253,84 тис. грн. та 150431,25 тис. грн.

3.3. Екологічне обґрунтування використання земель

Як показують дослідження останніх десятиліть, у ґрунтах інтенсивно знижується вміст гумусу, який у значній мірі визначає їх родючість і є одним з найважливіших економічних і екологічних параметрів ґрунтів. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва сприяє, з одного боку, підвищенню врожайності сільськогосподарських культур, а з іншого викликає небажані зміни в складі і властивостях ґрунтів. Тобто висока врожайність сільськогосподарських культур – часто супроводжується зниженням ґрунтової родючості. Так, ріст урожаїв часто забезпечується

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						43
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

застосуванням великих доз мінеральних добрив, хоча інші показники економічної родючості ґрунтів можуть погіршуватися. Це призводить до необхідності значного збільшення матеріально-грошових засобів на отримання одиниці приросту врожаю.

У сільськогосподарському підприємстві ПСП «Дніпровські зорі» в першу чергу великої уваги заслуговує збереження і покращення родючості ґрунтів, на попередження їх ерозії, охорони ґрунтів і води від забруднення мінеральними добривами і стічними водами.

Баланс гумусу в ґрунтах сівозмін може бути розрахований за методикою, основою на відповідних розробках УНДЦГА. Відповідно до цієї методики баланс гумусу в ґрунті розраховується для умов сівозмін за формулою:

$$B_r = \text{Пр}_{р.} - P_{\text{мін.}} - P_{\text{ер.}} / L, \quad (3.2)$$

де: B_r – середньорічний баланс гумусу в ґрунтах на 1 га за ротацію сівозміни, т/га; $\text{Пр}_{р.}$ – кількість гумусу, який утворюється за рахунок рослинних рештків за ротацію сівозміни, т/га; $P_{\text{мін.}}$ – кількість гумусу, який втрачається за рахунок його мінералізації за ротацію сівозміни, т/га; $P_{\text{ер.}}$ – кількість гумусу, який втрачається за рахунок ерозії ґрунтів за ротацію сівозміни, т/га; L – тривалість ротації сівозміни, років [37].

При розрахунках кількості рослинних решток, які утворюються під різними культурами сівозміни з урахуванням урожайності останніх використовуються такі рівняння регресії (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Рівняння регресії для розрахунку кількості рослинних решток за величиною врожайності сільськогосподарських культур (дані УНДЦГА)

Культури	Рослинні рештки, ц/га	
	поверхневі (x_1)	кореневі (x_2)
Озима пшениця на зерно	$x_1 = 0,32y + 13,5$	$x_2 = 0,71y + 10,0$
Ячмінь, яра пшениця	$x_1 = 0,29y + 6,8$	$x_2 = 0,54y + 9,3$
Овес	$x_1 = 0,19y + 14,8$	$x_2 = 0,42y + 8,4$
Гречка	$x_1 = 0,28y + 8,5$	$x_2 = 0,65y + 11,5$
Кукурудза на зерно	$x_1 = 0,20y + 1,6$	$x_2 = 0,83y + 7,2$
Горох, вика, соя	$x_1 = 0,21y + 4,5$	$x_2 = 0,36y + 8,9$

Соняшник	$x_1 = 0,41y + 3,2$	$x_2 = 1,16y + 4,9$
Цукровий буряк	$x_1 = 0,005y + 2,8$	$x_2 = 0,06y + 5,7$
Кормовий буряк	$x_1 = 0,003y + 2,4$	$x_2 = 0,05y + 5,2$
Кукурудза на силос	$x_1 = 0,006y + 5,7$	$x_2 = 0,10y + 13,5$
Багаторічні трави на сіно	$x_1 = 0,12y + 5,9$	$x_2 = 1,02y + 4,7$
Картопля, овочі, баштанні	$x_1 = 0,068y + 0,5$	$x_2 = 0,07y + 8,0$
Озимі на зелений корм	$x_1 = 0,07y + 7,5$	$x_2 = 0,07y + 8,9$
Однорічні трави на сіно	$x_1 = 0,12y + 6,8$	$x_2 = 0,50y + 13,3$

де, y - урожайність основної продукції, ц/га.

При розрахунках кількості гумусу, який утворюється з рослинних решток, використовуються відповідні коефіцієнти гуміфікації (табл. 3.9).

Втрати гумусу за ротацію сівозміни в зв'язку з його мінералізацією і виносом з урожаєм ($R_{\text{мін.}}$) визначаються, виходячи із середньорічних величин мінералізації гумусу під різними культурами (табл. 3.10).

Об'єми втрат гумусу в результаті ерозії ґрунтів залежать від таких основних факторів, характеристик ґрунтового покриву (типів ґрунтів, їх механічного складу, вмісту гумусу), крутості схилів, їх довжини, видів культур у сівозміні.

Таблиця 3.9 – Коефіцієнти гуміфікації рослинних решток у ґрунті

Культури	Коефіцієнти гуміфікації
Цукровий і кормовий буряк	0,10
Озимі на зелений корм	0,13
Картопля, овочі, баштанні	0,13
Соняшник	0,14
Кукурудза на силос	0,17
Озима пшениця на зерно	0,20
Кукурудза на зерно	0,20
Ячмінь, овес, яра пшениця, просо, гречка, сорго	0,22
Горох, вика, соя	0,23
Багаторічні трави	0,25

Таблиця 3.10 – Середньорічні величини мінералізації гумусу в ґрунтах в умовах чорного пару і під окремими сільськогосподарськими культурами, т/га (дані УНДІГА)

Культури	Величини мінералізації гумусу, т/га
Чорний пар	-
Горох, вика, соя	1,50
Озима пшениця на зелений корм	1,24
Однорічні трави, просо, сорго	1,10
Озима пшениця на зерно	1,35
Цукровий буряк	1,59
Кукурудза на зерно	1,56
Коренеплоди	1,60
Кукурудза на силос	1,47
Ячмінь	1,23
Овес	1,20
Яра пшениця, гречка, вико-овес	1,10
Картопля, баштанні	1,61
Соняшник	1,39
Овочі	1,60
Багаторічні трави	0,60

В узагальненому вигляді об'єми виносу гумусу в результаті ерозії ґрунтів під різними культурами залежно від крутості схилів визначаються з урахуванням таких даних (табл. 3.11) [37].

Таблиця 3.11 – Об'єми виносу гумусу в результаті ерозії ґрунтів під різними культурами залежно від крутості схилів, т/га

Культури	Крутість схилів, град.			
	1°	1-3°	3-5°	5-7°
Чорний пар	0,34	1,36	2,73	4,44
Озимі на зерно	0,52	0,72	1,44	2,34
Ярі зернові	0,34	1,36	2,73	4,44
Зернобобові, однорічні трави	0,21	0,84	1,68	2,73
Кукурудза на зерно, цукровий і кормовий буряк	0,57	2,28	4,56	7,41

Картопля, соняшник	0,52	2,10	4,20	6.82
Багаторічні трави 1-го року корист.	0,08	0,30	0,60	0,98
Багаторічні трави 2-гороку корист.	0,03	0,12	0,24	0,30

Усі вище розглянуті коефіцієнти використовуються для розрахунку балансу гумусу (табл. 3.11).

Як видно з табл. 3.11, утворюється від'ємний баланс гумусу, який обов'язково необхідно покривати внесенням гною (в розрахунку 10 т гною компенсує 1 т винесеного гумусу), компосту, мінеральних добрив (відбувається збільшення зеленої маси рослин, а значить, в ґрунт потрапить більше рослинних решток). Необхідний об'єм органічних добрив визначається за формулою: $N_{г} = B_{г} / 0,058 \times P$, (3.3)

де: $N_{г}$ – мінімальна кількість гною, яка забезпечує бездефіцитний баланс гумусу, т; $B_{г}$ – баланс гумусу за 1 рік ротації, т; 0,058 – кількість гумусу, яка утворюється з 1 т гною, т.; P – площа ріллі, га. [37].

З усієї площі ріллі по польовій сівозміні:

$$N_{г} = 1,44 / 0,058 \times 2275,79 \text{ га} = 56502,37 \text{ т}$$

Всього мінімальна кількість гною, яка забезпечує бездефіцитний баланс гумусу по польовій сівозміні становить 56502,37 т.

ВИСНОВКИ

На території України накопичений великий досвід розробки проектів по внутрігосподарській організації території, що сприяє підйому культури землеробства, підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь.

Але розвиток земельної реформи ставить перед усіма видами землевпорядкування нові завдання і проблеми. Ці обставини стали основою для вибору теми даної роботи, об'єктом якої є територія Піщанської ОТГ Кременчуцького району Полтавської області.

Територія громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Кременчуцького району Полтавської області.

Відстань від адміністративного центру громади до районного центру – 6 км. Відстань від адміністративного центру громади до обласного центру – 120 км. Територія Піщанської об'єднаної сільської територіальної громади є нерозривною, її межі визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися 7 сіл.

Територія громади займає площу 81,2 км². Населення громади становить біля 20054 мешканців.

Гідрографічна сітка Територіальної громади представлена Кременчуцьким водосховищем. Площа лісового фонду становить 815,26 га. Ліси змішані (хвойні, тощо). Площа земель сільськогосподарського призначення складає 6573,05 га. Площа земель запасу складає 707,69 га.

Реальним механізмом поліпшення становища, яке склалося, наведення порядку у використанні земельних ресурсів, регулювання земельних відносин і переоблаштування території може бути лише землеустрій, у процесі якого вирішуються правові, соціально-економічні, організаційно-територіальні і екологічні питання.

Формування землекористувань новостворених сільськогосподарських підприємств повинно базуватися виходячи із земельно-ресурсної бази,

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						48
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

поселенської мережі регіональних особливостей розвитку продуктивних сил та заходів, що спрямовані на екологічну стабілізацію довкілля.

Реорганізація колективних сільськогосподарських підприємств повинна бути спрямована на відродження у селян почуття власника і господаря при створенні товарних високоефективних агроструктур.

У процесі розробки проекту землеустрою ПСП «Дніпровські зорі» Кременчуцького району Полтавської області була вивчена спеціальна література, використані матеріали ґрунтового, геоботанічного обстежень, природно-кліматичні умови, зроблено детальний аналіз матеріалів виробництва.

На підставі зробленого аналізу вищезазначених матеріалів, опрацювання літературних джерел та правових і нормативних актів складено проект землеустрою ПСП «Дніпровські зорі». Орні землі загальною площею 2530,79 га знаходяться у користуванні підприємства на умовах оренди. Господарство має зернову, м'ясо – молочну спеціалізацію. Було визначено баланс гумусу в ґрунтах по кожній сівозміні, тож мінімальна кількість гною, яка забезпечує бездефіцитний баланс гумусу становить – 57337,71 т гною, що буде забезпечуватися частково за рахунок органічних добрив.

Також було визначено коефіцієнт ерозійної небезпеки по сівозмінам, який є нестабільним для польової та кормової сівозміни. Було пораховано коефіцієнти екологічної стабільності та антропогенного навантаження по території ПСП «Дніпровські зорі», які свідчать про екологічну нестабільність та великий вплив мешканців цієї території на довкілля.

При складанні проекту були вирішені питання організаційні структури підприємства, організації угідь. Запроектовано польову та кормову сівозміни. Проведені розрахунки посівних площ сільськогосподарських культур, розміщені сільськогосподарські культури у сівозмінах, були зроблені розрахунки потреби галузі рослинництва в трудових ресурсах, виконана

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						49
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

технологічна характеристика розміщення полів сівозмін за рівновеликістю та якістю, виконані розрахунки економічної ефективності сівозмін.

Внаслідок проведення землеустрою в господарстві виявлені резерви більш повного використання існуючих земель в системі різних видів угідь та сівозмін.

Проведення організації території даного господарства дозволяє здійснити заходи, спрямовані на подальший розвиток виробничих сил сільського господарства, на підвищення матеріального добробуту сільського населення, дозволяє зменшити процеси ерозійного руйнування ґрунтів, в значній мірі покращити їх родючість, більш інтенсивно використовувати угіддя, збільшити вихід продукції рослинництва і тваринництва.

На даний час потрібно зосередити увагу всіх землевпорядних органів на формуванні системи раціонального використання й охорони земель.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						50
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України № 254к/96 від 28.06.1996 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» № 963-IV від 19.06.2003 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/963-15>.

3. Закон України «Про землеустрій» № 858 від 22.05.2003 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

4. Закон України «Про охорону земель» № 962 від 19.06.2003 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.

5. Закон України «Про оцінку земель» № 1378-IV від 11.12.2003 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>.

6. Закон України «Про державну експертизу землепорядної документації» № 1808-IV від 17.09.2004 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1808-15>.

7. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

8. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 року // ВВРУ. - Офіц. вид. К. : Парлам. вид-во. – 2003.

9. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 05.06.2003 року № 899-ІУ // ВВРУ. Офіц. вид. К. : Парлам. вид-во. – 2003.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						51
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

10. Про організацію робіт та методику розподілу земельних ділянок між власниками земельних часток (паїв): Постанова Кабінету міністрів 04.02.2004 року № 122 // ВВРУ. - Офіц. вид. К. : Парлам. вид-во. – 2004.

11. Про охорону землі: Закон України // Уряд. кур'єр. - № 144. - 6 серп. -2003. – 8 с.

12. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 року № 963-ІУ // ВВРУ. - Офіц. вид. К. - Парлам. вид-во.– 2003.

13. Про фермерське господарство: Закон України // Уряд, кур'єр. - №159. -28 серп. – 2003. – 7 с.

14. Про оренду землі: // Уряд. кур'єр. - № 203-204. - 22 жовт. – 1998. – 7 с.

15. Про затвердження Типового договору оренди землі: Постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 року № 220 // ВВРУ. - Офіц. вид. К. - Парлам. вид-во. – 2004.

16. Про оцінку земель: Закон України // Інфодиск «Законодавство України». – К., 2010. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/BF>.

17. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України // Інфодиск «Законодавство України». – К., 2010.

18. Про забезпечення економічних інтересів і соціального захисту працівників соціальної сфери села та вирішення окремих питань, що виникли в процесі проведення земельної реформи: Указ Президента України від 12 квітня 2000 р. // Землевпоряд. вісн. - 2000. - № 2. - С. 29-30.

19. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України // Інфодиск «Законодавство України». – К., 2010. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/BF>.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						52
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

20. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та обмежень: Закон України // Інфодиск «Законодавство України». – К., 2010. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/BF>.

21. Про захист конституційних прав громадян на землю: Закрн України від 20.01.2005 року № 2375-ГУ // ВВРУ . -Офіц. вид. К. - Парлам. вид-во. – 2005.

22. Про підприємництво: Закон України // Земельні відносини в Україні: Законодав. акти і нормат. док. - К.: Урожай, - 1998. - С. 172-196.

23. Про господарські товариства: Закон України // Земельні відносини в Україні: Законодав. акти і нормат. док. - К.: Урожай, 1998. - С. 160-172. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

24. Про фермерське господарство: Закон України//Уряд, кур'єр. - №159. -28 серп. - 2003.- [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nr eg=2658-14>.

25. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. Редакція від 01.01.2020.- [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nr eg=2658-14>.

26. Закон України «Про екологічну мережу України»//Відомості Верховної Ради України (ВВР).- N 45, ст.502. - Офіц. вид. К. : Парлам. вид-во. - 2004

27. Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь: Постанова Кабміну // Відомості Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – 2011. – № 1134 (від 2 листопада 2011 р.). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/BF>.

28. Про затвердження Методичних рекомендації щодо розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						53
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

сівозмін та впорядкування угідь: Наказ Державного агентства земельних ресурсів України / [Електронний ресурс]. – 2013. – № 396 (від 2 жовтня 2013 р.). – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua-ru/documents/oneregulations/10403>.

29. Матвієнко А.П. Охорона земель як складова екологізації аграрного виробництва / А.П. Матвієнко // Екологізація аграрного виробництва в умовах інтеграції України до європейського економічного простору: матеріали всеукраїнської наук.-прак. конф., 13 вересня, 2012 р., м.Київ. – К.: ТОВ «ДСК центр», 2013. – 144 с.

30. Третяк А. М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій / А.М. Третяк. – Київ. - «Вища освіта», 2016 р. - С. 53 – 96.

31. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 № 2818-VI. Редакція від 21.12.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

32. Методичні рекомендації щодо порядку передачі земельної частки (паю) в натуральній формі з земель колективної власності членам колективних сільськогосподарських підприємств та організацій. Наказ Держкомзему України, Мінсільгоспроду України та Української академії аграрних наук від 4 червня 1996 року № 47 \ 172 \ 48. Збірник законодавчих правових актів. К.: “Юрист-плюс”, 2002 – 123 с.

33. Закон України «Про Державний земельний кадастр» № 3613-VI від 07.07.2011 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.

34. Конституція України № 254к/96 від 28.06.1996 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						54
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		

35. Огляд земельного законодавства / Земельний портал України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zem.ua/uk/44-oglyad-zemelnoho-zakonodavstva/2075-zemelnij-kodeks-ukrajini-stattya-205-206>.

36. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення : монографія / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. – Х. : Право, 2012. – 448 с.

37. Пропозиція – Головний журнал з питань агробізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/parlamentski-sluhannya-shchodo-obigu-zemel-silgosppryznachennya>.

38. Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні: дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Т. Г. Титаренко. – Чернігів, 2016. – с. 252.

39. Методичні рекомендації до виконання лабораторно-практичних завдань та розробки курсового проекту по земпроектуванню на тему: «Проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозмін і впорядкування угідь»: Укл.: проф. О.Т. Лозовий, ас. І.І.Садовий, ас. Т.О. Степаненко. Харків – 2010 р.;

40. Методичні рекомендації «Розрахунок балансу гумусу» Полтавська філія Державної установи «Інститут охорони ґрунтів України ім. В. Соколовського». 2010 р.

41. Шарий Г. Державне управління землями сільськогосподарського призначення: що заважає високоефективно використовувати та надійно охороняти їх? / Г. Шарий // Землевпорядний вісник. – 2010. – № 5. – С. 12–18.

42. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра освітньої програми «Геодезія та землеустрій» /Одарюк Т.С., В. В. Щепак. –Полтава : Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2024. – 35 с.

					КРБ 301-пБЗ 9479374	Арк.
						55
Зм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дат		